

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
 ת.פ. 7771/96

15.5.97

ת.פ. 7771/96

בפני כב' הנשיא השופט ד. ארבל
 כב' סגן הנשיא השופטת ע. בקנשטיין
 כב' השופט ד. רוזן

מדינת ישראל

המאשימה:

ע"י ב"כ עו"ד רות דוד

סגן בכיר א' לפרקליטות מחוז ת"א

- נ ג ד -

יעקב נאמן

הנאשם:

ע"י ב"כ עו"ד דן שיינמן

עו"ד נויט נגב

עו"ד עדי פיגל

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96

15.5.97

הכרעת - דין

לאחר ששמענו העדויות וסיכומי הצדדים, עיינו בראיות ושקלנו שוב ושוב את מה שבפנינו - החלטנו לזכות את הנאשם מכל אשמה.

ולהלן נימוקינו.

פתח דבר

כתב האישום מיחס לנאשם עבירות של עדות שקר, שבועת שקר ושיבוש מהלכי משפט, עבירות לפי סעיפים 237, 239 ו-244 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן-"החוק"). ביום 18 ביוני 1996, מונה הנאשם, שהוא עורך דין במקצועו וד"ר למשפטים לשר המשפטים בממשלת ישראל.

באותו יום הוגשה עתירה לבית המשפט הגבוה לצדק ע"י העיתונאי יואב יצחק בתיק בג"צ 4847/96 (ת/19) (להלן-"העתירה") למנוע הצגת מינויו של הנאשם בפני מליאת הכנסת לשם אישור המינוי לתפקיד שר המשפטים, ואם הוצג המינוי - לבטלו. העתירה הוגשה כנגד ראש הממשלה הנבחר מר בנימין נתניהו, כנסת ישראל, היועץ המשפטי לממשלה והנאשם.

בעתירה מפרט העותר פרשיות שונות שאחת מהן מכונה על ידו- " פרשת אריה דרעי ".

לטענת העותר, על-בסיס מסמך שבידי המשטרה והתביעה, ניסה הנאשם להדיח לעדות שקר את מר מרטין בראון שהינו עד תביעה במשפט דרעי [ת.פ.

(ירושלים) 305/93 מדינת ישראל נ' דרעי ואח' (להלן-"משפט דרעי")].

לפי המסמך כתב ביום 1.9.1992 סגן-ניצב גלבווע, חוקר בכיר בפרשת דרעי, בהמשך לשיחה עם בראון, זכרון דברים בסיומו נרשם כדלהלן:

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96

15.5.97

"...למחרת העדות שמסר במשטרה הזמין אותו עורך דין יעקב נאמן למשרדו ושאל אותו "מה פתאום אתם עוזרים למשטרה?", והדבר חזר במספר מפגשים ביניהם, גם בלונדון, כשבראון אסף פעם אחת את נאמן משדה התעופה בלונדון לעיר. הוא טען שזה קשור לכך שדרעי מינה את נאמן ליו"ר ועדה בענייני משרד הפנים".
[המסמך (ת/48) ייקרא להלן "זכרון הדברים"].

כב' שופטת בית המשפט העליון דליה דורנר שבפניה הובאה העתירה בו ביום ציוותה להעביר העתירה להרכב שלושה שופטים שידון בעתירה למחרת. ב"כ היועץ המשפטי נתבקש להגיש תגובתו לעתירה ביום המחרת. יחד עם תגובת היועץ המ"ש הוגש תצהיר תשובה גם על ידי הנאשם. בתצהיר התשובה שהוגש על ידי הנאשם (ת/22) (להלן-"התצהיר") מפורטות נסיבות היכרותו את מרטין בראון. בסעיף 1 ג' ד' ה' לתצהיר מוצהר כדלהלן:

"2. אתמול, ביום 18 יוני 1996, פורסמו ידיעות בכלי התקשורת בדבר חיקור דין שנערך בלונדון למר מרטין בראון שלשום, ביום 17 ביוני 1996. זאת, בענין האישומים התלויים ועומדים, בין היתר, נגד ח"כ אריה דרעי. על פי מה שנמסר בכלי התקשורת, הוצג למר בראון זכרון דברים שנכתב ע"י חוקר המשטרה, סגן ניצב מאיר גלבוע (ראש צוות החקירה בפרשת החשדות נגד ח"כ דרעי), שהתבסס כביכול על שיחת טלפון שנערכה ביום 1 ספטמבר 1992 בין מר בראון לבין סגן ניצב גלבוע. מתברר, איפוא, כי בית המשפט העליון בישראל מתבקש להכריע בשאלה חוקתית על מינוי שר

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96

15.5.97

משפטים על-פי פרסומים יזומים וחסרי בסיס ראיתי
שהופיעו בכלי התקשורת.

על-פי מה שפורסם בכלי התקשורת נרשם ע"י החוקר גלבוץ
במסמך האמור כי לאחר שהעיד מר בראון במשטרה במסגרת
החקירה נגד ח"כ דרעי, יזמתי את הזמנת מר בראון למשרד
ושאלתי אותו "מה פתאום אתם עזרתם למשטרה" וכי חזרתי
על שאלה זו במפגשים נוספים שהתקיימו בינינו.

ברצוני להצהיר בפני בית משפט נכבד זה באופן חד משמעי
ובלשון שאינה משתמעת לשני פנים כי אם אכן נאמר
הדברים הללו על ידי מר בראון (ומעולם לא ידעתי על דבר
טענה מעין זו עד לפרסומים בכלי התקשורת) הרי שהינם
דברי כזב מנחילתם

ועד סופם. מעולם לא אמרתי כדברים הללו או דומים להם
למר בראון. ההיפך הוא הנכון.

...הועדה היחידה לה מוניתי ע"י ח"כ דרעי (בעת שכיחן
כשר הפנים) היתה "הועדה הציבורית ליישום דוח מבקר
המדינה על תמיכה למוסדות על ידי רשויות מקומיות".
מוניתי לשמש כיושב ראש הועדה. הועדה מונתה ע"י ח"כ
דרעי ביום 22 יולי 1992 לאחר שנגבתה, למיטב
ידיעתי, עדות ממר בראון במשטרה."

מנהל מחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה הודיע כי דין העתירה להדחות וזאת
הואיל ו-:

"...בחינת מכלול נסיבות העניין הובילה את פרקליטת
המדינה והיועץ המשפטי לממשלה למסקנה כי אין מנוס מקיום

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96 - 15.5.97

בדיקה משטרתית של הנושא, במגמה לברר האם קיימת תשתית
ראייתית שתצדיק פתיחה בחקירה משטרתית בחשד לביצוע
עבירות".

נוכח הודעה זו ציווה ביהמ"ש העליון, ביום 19 יוני 1996, לקיים הבדיקה
בהקדם האפשרי.
ביום 8 אוגוסט 1996 הונחה הודעה מטעם ב"כ היועץ המשפטי לממשלה (ת/25)
לפיה הורה היועץ המשפטי לממשלה על פתיחה בחקירה משטרתית בחשד לביצוע
עבירות לפי סימן א' לפרק ט' לחוק.
בשל החלטת היועץ המשפטי הודיע הנאשם לראש הממשלה על התפטרותו מהממשלה
(נ/3).

העובדות

בראשית המשפט הניחו בפנינו ב"כ הצדדים - כראיות מוסכמות את מרבית
העדויות והמוצגים, ובכך עשו כדי לסייע לניהולו היעיל ולסיומו המהיר של
הליך זה.
באים אנו לדיון בכתב האישום לפרטיו ודיקדוקיו, אך קודם לכן, נציג את
הדמויות המעורבות ומקומן בתמונה העובדתית, כפי שצויירה על ידי הנאשם.
הנאשם ומר מרטין בראון (להלן - "בראון") הינם ידידים משנות השמונים.
ידידותם נתחברה סביב תחביבם והתעניינותם המשותפת בהיסטוריה היהודית
וביודאיקה.
הנאשם ביקר את מר בראון בלונדון ואירחו, לא פעם, בארץ.
בתחילת חודש מאי 1991 נחקר בראון במשטרה בהקשר לפרשת דרעי.
לדברי הנאשם, ביום 5 מאי 1991, התייצב בראון במשרדו כשהוא אחוז
התרגשות ודיבר על שקרה לו "דבר נורא".

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
 ת.פ. 7771/96
 15.5.97

הוא העיד במשטרה, אמר דברים לא נכונים, ו"שמו מילים בפיו".
 בראון סירב להצעות הנאשם לפנות לעו"ד שעיסוקו בפלילים, לחזור למשטרה
 או לחתום על תצהיר בנושא. ברם, הסכים לרשום הדברים ולשלוח במעטפה,
 על-מנת שיהא בידו תעוד לאשר התרחש במשטרה. [התעוד הנ"ל ייקרא
 להלן-"המכתב"].

בראון ציין בפני הנאשם, במספר הזדמנויות, כי בעקבות הביקור במשרדו
 אכן כתב את המכתב.

הנאשם גורס, כי את המכתב ראה לראשונה בשעה שהחוקרים הניחו אותו בפניו
 ביום 27.6.96, מועד גביית ההודעה ת/1.

בחודש אוקטובר 1995, באחד מביקוריו בלונדון, נשאל הנאשם על-ידי בראון
 בענין חובתו ליתן עדות בבית משפט באנגליה, ותשובתו היתה שראוי לבראון
 להתייעץ עם עו"ד אנגלי, הואיל ומדובר בחוק אנגלי.

בחודש נובמבר 1995 בשיחה טלפונית עם בראון חזר הנאשם על הצעתו, כי
 בראון יפנה לעו"ד אנגלי. אבל, בראון דחק בו, ועל-כן ביקש מאת פרקליט
 מפרקליטי משרדו, עורך דין אליוט סאקס, לכתוב מיזכר קצר.

על-פי חוות דעת של עו"ד סאקס שהועברה לבראון מוטלת עליו החובה להעיד
 בבית משפט אנגלי.

משקיבל בראון את חוות הדעת של עו"ד סאקס, התקשר לנאשם והלין על המסקנה
 הנחרצת העולה מחוות הדעת.

את דבריו של בראון שמעו גם עורכי הדין לינזן וענר ממשרד הנאשם.

לגירסת הנאשם שוחח בפעם הראשונה בחייו עם ח"כ דרעי ביום 5 מרס 1991.

היתה זאת שיחה טלפונית שבה ביקש ח"כ דרעי חו"ד משפטית נגדית לטיוטת
 דוח מבקרת המדינה.

הנאשם סירב לבקשה זו.

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

להערכתו, ידידו הקרוב מזה שנים רבות, הרב לאו, המליץ בפני ח"כ דרעי לפנות אליו.

לדברי הנאשם, פגישתו הראשונה עם ח"כ דרעי, התקיימה ביום 7 יולי 1991. הפגישה נסובה סביב בקשתו של שר הפנים (דאז), כי יאות לקבל על עצמו לעמוד בראש ועדה שתעסוק ביישום דוח מבקר המדינה. בעקבות אותה שיחה, בעת ששהה בניו יורק, הודע לו כי מונה כיו"ר ועדה, בהתאם. מערכת יחסיו של הנאשם עם עו"ד דן אבי יצחק, פרקליטו של דרעי, היתה מושתתת על התמודדויות בנושאים מקצועיים בהם ניצבו משני צידי המיתרס. לדברי הנאשם, ביום 29 פברואר 1996, התקשר אליו עו"ד אבי יצחק, וציין בפניו כי בידיו "המכתב".

עו"ד אבי יצחק אבה לדעת פרטים על נסיבות כתיבת המכתב ובין השאר אמר באותה שיחה: "אתה יודע שגם עליך בראון מעליל שאתה אמרת לו לא להעיד במשטרה".

הנאשם הדגיש, כי אכן שוחח עם עו"ד אבי יצחק בנושא בראון, אך לא נפגש עמו. החומר שביקש הפרקליט הועבר אליו. יום ה- 18 יוני 1996, יום הצגת הממשלה, היה יום סוער וגדוש פעילות. הנאשם היה כל אותו יום בירושלים. בשירת טלפון עם עו"ד סול ממשרדו נמסר לו על העתירה שהוגשה נגדו.

עו"ד סול קיבל את זכרון הדברים מעו"ד נבות תל-צור, מפרקליטי דרעי. ולבקשת הנאשם נערך תצהיר התשובה לבג"צ ע"י עו"ד סול ועו"ד אוסנת ליב, ממשרדו בתל-אביב.

בטיוטת התצהיר לא צויין מועד מינוי הועדה, ולבקשת הנאשם עיין עו"ד סול בדוח הועדה ורשם את התאריך.

הנאשם הנחה את עו"ד סול להבליט את העובדה שמינויו כיו"ר הועדה היה לאחר חודש מאי 1991, עובדה שיש בה להפריך האמור בזכרון הדברים.

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96 . 15.5.97

על התצהיר התם הנאשם למחרת בבוקר בירושלים, בפני עו"ד אוסנת ליב.
משהוחזרה הטעות ברישום המועד, הסביר עו"ד סול, שמדובר בטעות דפוס
שנפלה אצל המדפיסה, או שלו עצמו.
עינינו הרואות, זכרון הדברים של גלבוע שימש יסוד לפתיחת חקירה נגד
הנאשם בחשד שהדיח את מר בראון.
חקירת המשטרה התפתחה והתקדמה ובסיומה הוגש כתב אישום נגד הנאשם
בעבירות שאינן נוגעות לזכרון הדברים הנ"ל, ולחשד להדחת עד במשפטו של
ח"כ דרעי. כתב האישום נרקם ונתגבש סביב תשובתו לעתירה בבג"צ (ת/22)
והודעותיו במשטרה במהלך החקירה.

כתב האישום

בכתב האישום גורסת המדינה, כי הנאשם, מתוך רצון להסתיר ולכסות את
מעורבתו בחקירתו של בראון בפרשת דרעי ביקש להרחיק עצמו מח"כ דרעי.
הנאשם העלים את הכרותו וקשריו עם ח"כ דרעי, בתקופה הרלוונטית. זאת
עשה, כדלהלן:

פרט אישום ראשון:

א. הנאשם ציין בתצהיר התשובה לבג"צ, כי הועדה מונתה ע"י ח"כ דרעי
ביום 22.7.1992, ביודעו שהועדה מונתה, שנה קודם לכן, ביום
22.7.1991.

הנאשם מסר, על-כן, גירסת שקר בתצהירו כדי לערער המצויין בסייפא
לזכרון הדברים ולתמוך בגישתו לפיה במועד חקירתו של בראון במשטרה
(חודש מאי 1991), לא היה לו קשר עם ח"כ דרעי.

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96. 15.5.97

ב. הנאשם ציין בתצהיר כי נודע לו, לראשונה, על טענות בראון כלפיו, עפ"י זכה"ד, רק מפרסומים בכלי התקשורת, בעקבות חיקור הדין בו העיד בראון החל מיום 17 ביוני 1996.

הנאשם מסר על-כן גירסת שקר בתצהיר, הואיל וידע לטענת התביעה על טענות בראון בזכרון הדברים כבר בשיחה עם עו"ד דן אבי יצחק, שהתקיימה ביום 29.2.1996, עובר למועד קיום חיקור הדין של בראון בלונדון, ובמסגרת הכנותיו של עו"ד דן אבי יצחק לקראת חיקור דין זה.

הנאשם מואשם, איפוא, על יסוד הנ"ל בעבירות של עדות שקר עפ"י ס' 237 לחוק העונשין, תשל"ז - 1977. ושל שבועת שקר, עפ"י ס' 239 לחוק הנ"ל.

פרט אישום שני:

א. בהודעתו במשטרה מיום 27.6.1996 (ת/1) חזר על גירסתו בתצהיר על-פיה הועדה מונתה בשנת 1992.

הנאשם הדגיש, כי לא הכיר את אריה דרעי לפני כן.

בהשיבו כאמור, מסר עובדות כוזבות ביודעו כי הקשר בינו לבין ח"כ דרעי החל במהלך חודש מרץ 1991, ולפני חודש מאי 1991, מועד הקירתו של בראון במשטרה.

ב. הנאשם מסר עובדה כוזבת בהודעתו במשטרה, בכך שציין כי עו"ד אבי יצחק לא ביקש עמו כל פגישה, זאת למרות שפרקליטו של דרעי (באותם ימים) שוחח עמו בנושא עדותו של בראון בחיקור הדין, ובמהלך השיחות העביר לפרקליט פרטים על קשריו עם בראון, ועל המכתב שכתב בראון, על פי עצתו.

- ג. הנאשם מסר עובדה כוזבת בהודעתו במשטרה, בכך שציין כי לא ידע שבראון כתב ושלח מכתב ובו הסתייגות מהגירסה שמסר לחוקרי המשטרה. זאת למרות שידע, כי בראון נהג כעצתו ושלח את המכתב.
- ד. הנאשם מסר עובדה כוזבת בהודעתו במשטרה, בכך שציין כי בסוף שנת 1995 התייעץ עמו בראון האם להעיד בבית המשפט, והוא השיב כי על בראון להוועץ עם עו"ד אנגלי.
- בהודעה העלים כי ביקש מעו"ד סאקס במשרדו להכין חוות-דעת בנושא, ואת חוות הדעת העביר לבראון. כל אלה מהווים לדעת התביעה, עבירה של שיבוש מהלכי משפטי, עבירה על סעיף 244 לחוק העונשין.

דיון

הנה כי כן, יסוד ועיקר לטענת התביעה ממנה פינה ויתר לכתב האישום הוא הטענה שהנאשם ביקש, הן בתצהיר נשוא פרט האישום הראשון והן בהקירתו במשטרה נשוא פרט האישום השני שבכתב האישום, להרחיק עצמו לירכתי ארץ מקשר וקירבה לח"כ דרעי.

וזאת על מנת לאיין את המניע להדיח את בראון מלמסור עדות במשטרה כנגד דרעי. התביעה מתבססת על עובדות שלגישתה הן כאדנים ממשים המצטרפים זה לזה ובונים את בנין הרשעת הנאשם.

הגם, שבשני פרטי אישום עסקינן בכתב אישום זה, אין פרט האישום האחד מנותק מן השני. נהפוך הוא, כרוכים הם זה בזה. המניע, הכוונה, המטרה, והתכלית של המעשים המיוחסים לנאשם חד המה בשני פרטי האישום גם יחד. ממעשי הנאשם המיוחסים לו בפרט אישום אחד מבקשת התביעה להקיש על משנהו ולראות במכלול, נסיבות, שמהן ניתן ללמוד על המחשבה הפלילית שהניעה את הנאשם, והיתה לו לנאשם, שעה שעשה המעשים המיוחסים לו בכתב האישום.

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96. 15.5.97

נעבור, איפוא, לדיון בכתב האישום גופו.

פרט אישום ראשון

בע"פ קנול נ. מ"י פ"ד ל"ג (2) 186, בע' 189, מנתח מ"מ הנשיא (כתוארו אז) לנדוי, את היסוד הנפשי הנדרש לצורך הוכחת עבירה של עדות שקר, בצטטו את הנשיא אגרנט (בע"פ 6/59) וקובע, כי היסוד הנפשי של "ביודעין" מציב שלוש דרישות מצטברות:

1. הנאשם התכוון לומר את הדברים שאמרם.
 2. היתה לו ידיעה שהם אינם מתאימים למציאות.
 3. הוא הבחין שעדותו עלולה להטעות את ביהמ"ש שלפניו מסר ראת העדות.
- בע' 190 מוסיף מ"מ הנשיא את הדברים הבאים:
- "ומצד שני יזוכה אדם ממתן עדות שקר, אפילו לא היתה עדותו נכונה, מבחינה אובייקטיבית, אם חשב בכנות ובתום לב שתוכן עדותו אמת".

בע"פ 377/82 אשכנזי נ. מ"י פ"ד ל"ז (2) ע' 374 בע' 379, אומר השופט גולדברג את הדברים הבאים:

"המשמעות המצטברת של שתי הדרישות היא, על כן, שהנאשם יורשע במתן עדות שקר, אם העיד "שקר מחושב" (A DELIBERATE LIE) ולא אמר רק דברים מתוך היסח הדעת, הפתעה, טעות, או אי ירידה לסופס, או אי הבחנה בחוסר הדיוק שבהם, ומתוך עירנות לכך שדבריו עלולים להוליך שולל את ביהמ"ש".

בספרו על דיני העונשין אומר השופט קדמי לענין מועד הוכחת יסוד הידיעה כי: "המועד הקובע לעניין הידיעה, הינו המועד של עשיית התצהיר, אך אין מניעה ללמוד מהתנהגותו של המצהיר במועדים מאוחרים יותר, על ידיעתו במועד העשייה".

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

בבג"צ 3846/91 מעוז נ. היועהמ"ש וצחי הנגבי, פ"ד מ"ו (5) ע' 428 בע' 437, מצוין ביהמ"ש עד כמה קשה היא הוכחת הכוונה הפלילית הנדרשת בעבירות של עדות שקר וקובע:

"מטבע הדברים שאדם שאינו מודה שהתקיימה אצלו הכוונה הנדרשת, הדרך להוכחתה היא בראיות נסיבתיות, ולעיתים די יהיה בראיות אלה כדי לשכנע בקיומה של הכוונה הנדרשת".

הלכות אלה שיווינו לנגד עינינו בבואנו לנתח את הראיות שהובאו בפני ביהמ"ש.

כאמור, בתצהיר ובהודעתו הראשונה במשטרה ציין הנאשם, כי מונה ליו"ר הועדה הציבורית ליישום דוח מבקר המדינה ביום 22 יולי 1992.

אין חולק; התאריך הנכון הינו 22 יולי 1991.

התובעת המלומדת, עו"ד רות דוד, גורסת כי לא מדובר בפליטת קולמוס, מדובר בנתון שנטע בתצהיר. שתיל אחד מסבך שתילים זרים שניטעו במטרה לערפל ולטשטש האמת הצרופה.

אין לאל ידינו לקבל עמדת התביעה.

עו"ד אסנת ליב עבדה כפרקליטה במשרדו של הנאשם. עדותה במשטרה של עדת התביעה עו"ד אוסנת ליב הוגשה בהסכמת הצדדים (ת/42).

בעדותה מתארת עו"ד ליב את ארועי יום ה-18 ביוני 1996.

לדברי העדה, עתירת העיתונאי יואב יצחק נתקבלה במשרדס באותו יום בשעות אחה"צ ומיד החלו עו"ד סול והיא במירוץ כנגד השעון להכנת התצהיר לפי בקשתו של הנאשם.

הנאשם שהה אותה עת בירושלים, ועל כן השיחות עמו התנהלו באמצעות הטלפון. גם בבוקר ה-19 ביוני 1996 משהציגה בפני הנאשם את התצהיר במלון הולידי-אין בירושלים לתתימה, הופרעו כל העת ע"י מברכים שבירכו אותו לרגל מינוי לשר המשפטים.

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

בנושא "התאריך" מסרה העדה כדלהלן:

"...אני זוכרת שאודי שאל את יעקב על איזו ועדה מדובר ויעקב אמר לו שיש את דוח הוועדה במשרד. אני זוכרת שבמהלך הכנת התצהיר אודי עלה על כך שיעקב טעה לגבי תאריך אותה וועדה והתקשר ליעקב ויעקב אמר שיתקנו כי כנראה הוא טעה. אני ראיתי שאודי תיקן את התאריך בתצהיר. אני מתכוונת לטיוטת התצהיר ואחרי זמן כאשר כבר לא עבדתי במשרד היה פרסום בעיתון שיש טעות בתאריך וכאשר פגשתי את אודי דברנו על כך כי אני זוכרת שהוא תיקן זאת וכנראה בגלל השעה המאוחרת ולחץ הזמן זה לא בוצע ולא שמנו לב..." (ת/42 גליון 3 שורות 18-21).

עו"ד ליב מציינת, כי הנאשם הנחה לתקן את התאריך שבתצהיר לתאריך הנכון בשלבי הכנת התצהיר.

העדה הבחינה כיצד עו"ד סול תיקן את התאריך, כנדרש, בטיוטת התצהיר. אל יהא הדבר קל בעינינו. מדובר בעדת תביעה, שעדותה במשטרה הוגשה בהסכמה. הווי אומר, עדות המקובלת גם על התביעה, ואין טוען כנגדה. עדותה של עו"ד אוסנת ליב מוכיחה, כי לא רק שהנאשם הינחה לתקן את התאריך השגוי, אלא הוראתו מולאה ע"י מי שכתב את התצהיר. לא מדובר ב"נטע זר" כי אם בטעות שנפלה בלי משים.

ת/35 הינו זכרון דברים שנרשם על ידי נצ"מ דורון בית-נר בענין נסיבות רישום הודעתו הראשונה של הנאשם.

על-פי ת/35 נשאל הנאשם לטיב "ההיכרות בינו לבין מר דרעי, שהביאה את מר דרעי למנותו כיו"ר ועדה..." (ת/35 סעיף 1).

תשובת הנאשם היתה לפי הרשום כדלהלן:

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

"...2. מר נאמן בהתבססו על התאריך יולי 92 - מועד המינוי - הסביר שמר דרעי היה בתזונת בתו וראה שם את מבקרת המדינה הגב' בן פורת. לאור עובדה זו הזמינו דרעי למשרד במטרה להסדיר את נושא בקורת המבקרת..."

נצ"מ בית-נר מציין, כי הנאשם נשאל מתי נערכה אותה חתונה ותשובתו היתה "ינואר 92".

ראש צוות החקירה תנ"צ גרוסמן נתבקש בחקירתו בביהמ"ש להתייחס למוצג ת/35 ותשובתו היתה כדלהלן:

"ת. הדברים שהקראת לי מת/35 הם נכונים. הם משקפים שיתה שהיתה ב 27.6.96 בין נאמן לבין החוקרים בית נר ואנוכי".

פרקליטו המלומד של הנאשם מקשה על הקצין הכיצד אמר הנאשם, שדרעי היה בתזונת בתו, ובמהלך גביית עדותו ת/1 (זמן קצרצר אח"כ) אמר כי הכיר את דרעי רק שבועיים לפני מינוי הועדה, דהיינו בחודש יולי. תשובת קצין המשטרה: "לכאורה, יש פה סתירה" (עמ' 31 לפרוטוקול).

רק משהפרקליט, עו"ד שיינמן, לא מרפה ודוחק בתנ"צ גרוסמן כי ת/35 אינו נכון מאשר הקצין:

"...אני חוזר ואומר, קורה לחוקרים שהם מתלבטים, קורה להם גם שהם לא נחרצים...אך כיון שנאמן התעקש ועמד על כך והביא את רשימת האורחים, אני שכנעתי את עצמי שאנחנו טעינו..." (עמ' 33 לפרוטוקול).

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

(ראה גם עדות נצ"מ בית נר בנושא, עמ' 90 לפרוטוקול).
לאור ת/35 אמר הנאשם, כי שר הפנים כיבד בנוכחותו והתארח בחתונת בתו
עוד בחודש ינואר.

בביהמ"ש מוכנים החוקרים לחזור בהם מדיוק הרישום הנ"ל.
נבדוק, איפוא, משמעות כל אחד משני הנוסחים.

א. ת/35 נרשם בשל טעות שנפלה מלפני חוקרי המשטרה.

החוקרים אינם יודעים להסביר טעותם (עמ' 32-33 לפרוטוקול).
הנאשם מסביר את הבלבול בו נתבלבלו החוקרים בכך שסיפר להם, כי
בחתונת בתו ישבו בשולחן אחד מבקרת המדינה והרב לאו. הרב לאו שלמד
על התמחותו של הנאשם אצל הגב' בן פורת וידידותם רבת השנים, מן
הסתם המליץ לדרעי לפנות ולבקש חוות-דעתו (עמ' 117 לפרוטוקול).
הנה, הנאשם הוא זה שמחבר קשרים בינו לבין דרעי באמצעות הרב לאו.
לזכור, מדובר בשיחה ביום התקירה הראשון, בשיחה מקדימה. הנאשם מאיר
ומספר לחוקריו על השתלשלות הקשרים. השתלשלות קשרים בתקופה
הרלוונטית.

מידע זה, על הקשר בין דרעי לנאשם נובע מן הנאשם המביאו בפני
חוקריו מיד בתחילת ההקירה.

האם כך היה פועל הנאשם לו חפץ להרחיק עצמו מדרעי?!
מדוע על הנאשם להניח בפני החוקרים את המערכת החברתית המקרבת אותו
אל דרעי.

מדוע צריך היה להעלות ממעמקי זכרונו תמונות חברתיות מחתונת בתו,
אם זכרון זה עומד לו לרועץ, וכאשר התברר בעליל כי ח"כ דרעי לא
היה כלל בחתונת בתו!?

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

ב. ת/35 שריד ונכונ

לאמור, הנאשם מיוזמתו מגלה את אוזני החוקרים, כי דרעי היה אורחו
בחתונת בתו כבר בחודש ינואר 1991.

נוסח זה משמיט בסיס עמדת התביעה בשלמותו.

לו הנאשם בתצהירו ובחקירתו היה מבקש לכסות על יחסיו עם דרעי, לא
היה מעלה בשיחו עם החוקרים, בשום פנים ואופן, היכרות הדוקה שהביאה
להזמנת דרעי לאירוע משפחתי.

גילוי לב שכזה, אינו מתיישב, כלל ועיקר, עם עמדת התביעה והמחשבה
הפלילית המיוחסת לנאשם על ידה וזאת, במיוחד נוכח העובדה שאיננה
במחלוקת היום, דרעי לא נכח כלל בחתונת בתו של הנאשם.

יהא אשר יהא, ת/35 מערער עמדת התביעה.

כאן המקום לציין את העובדה כי עו"ד סול, מנסח התצהיר, לא נחקר בשום
שלב על ידי חוקרי המשטרה, ולראשונה נשמעה גירסתו בעומדו על דוכן
העדים כעד הגנה מטעם הנאשם.

אין בפי התביעה כל הסבר לאי הקירתו של עוה"ד סול, והרי אין חולק בדבר
חשיבותה של הקירתו בהיותו מנסח התצהיר.

עו"ד אהוד סול העיד בבית המשפט, כעד מטעם ההגנה.

עו"ד סול סיפר על השגה שיצאה מלפני מדפיסת התצהיר או מלפניו, לענין
התאריך. הפרקליט הצביע על כך, בפנינו וראינו אף אנו במו עינינו, כי על
כריכת דוח הועדה מופיע תאריך 1992. ורק בהמשך, בעמוד הבא במבוא לדוח
רשום, כי הועדה מונתה ביום 22.7.91 (ראה עמ' 205 לפרוטוקול).

בת/1 חזר הנאשם וציין, כי תאריך מינויו ליו"ר הועדה היה בשנת 1992.

הסברו של הנאשם הינו, כי מדובר ב"טעות משותפת" לו ולחוקריו.

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

כל כך למה, משום שבחקירה לא היה בידיו דבר ואילו התצהיר היה אצל החוקרים. משבאו לנקוב במועד הסתכלו החוקרים בתצהיר, והוא חזר בעקבותיהם על התאריך השגוי (ראה עמ' 129, 135 לפרוטוקול).

אין מחלוקת, כי הנאשם גרס כי מדובר ב"טעות משותפת" כבר ביום 23.7.96 (מועד גביית ת/2) (ראה שורה 16 גליון 2 בת/2) וכך גם קודם לכן, בשיחה טלפונית עם תנ"צ גרוסמן ביום 2.7.96, שיחה שתועדה על ידי גרוסמן בת/31.

הנאשם טוען, כי אם לא היה מדובר ב"טעות משותפת", כמתואר על ידו, לא היה מדגיש זאת בתכוף לכך בפני חוקריו, ובלשונו: "...חז"ל אמרו אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו..." (עמ' 135 לפרוטוקול).

יתר על כן, החוקרים לא היו מחשים מולו באומרו כך.

ובלשונו:

"...היה לי ברור שמאמינים שזאת טעות, אבל אם להם לא היה ברור, היה להם דבר מאוד פשוט לעשות, הם הרי ממילא היו במשרד שלי וחקרו את המזכירות... חקרו את עו"ד לינזן ואת ענר ברגר, בית נר נפגש עם עו"ד סול, ראה אותו במשרד. דבר הכי פשוט אפשר לשאול את סול אם באמת רצו לברר את האמת ולבסס על זה אישום שאני בכוונה ובזדון הטעיתי. אלא מה, היה ברור להם שזה אמיתי..." (עמ' 136 לפרוטוקול).

מן העבר השני, תנ"צ גרוסמן אינו נחרץ, ובכל מקרה אינו דוחה את גירסתו של הנאשם.

"...נכון שבמהלך ההודעה הוא לא זכר את מועד מינוי הועדה ואז הוא ביקש שנזכיר לו את מועד מינוי הועדה. איני זוכר בודאות מוחלטת מה היה כדי שאוכל לאשר או לשלול שאמרנו

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96. 15.5.97

לו שהתאריך הוא על פי מה שכתוב בתצהיר בבג"צ 22.7.91...
יכול להיות שדורון או אני הסתכלנו בתצהיר ואמרנו משהו
כמו "כן" "מאוד יתכן" (עמ' 27 לפרוטוקול)

לאמור, הצגת הדברים כ"טעות משותפת" אינה הצגה בלתי אפשרית, גם אליבא
דחוקרי המשטרה.

זאת אף זאת, ימים ספורים לאחר מסירת הודעתו ת/1, מתקשר הנאשם אל תנ"צ
גרוסמן ומוסר לו, כי בבדיקת מסמכים מצא את חוברת הדוח "ומסתבר
שהתאריך הנכון הוא 22.7.91 (ת/31 סעיף 2).

הנאשם מוסיף ומציין באותה שירה ש"הטעות היא הדדית" (ת/31 סעיף 3).
הנאשם טורח ומתקשר לראש צוות החקירה ומודיעו שתאריך מינויו ליו"ר
הועדה הוא 22.7.91, ולא המועד שננקב במהלך הקירתו ביום 27.6.96.
מן הראוי לזכור, כי ביום בו התקשר לתנ"צ גרוסמן (ת/31) לא נחשד הנאשם,
בוודאי ובוודאי לא הוזהר, בגין שיבוש הליכי משפט או מסירת דבר שקר.
בפניה יזומה זו, יש כדי לאשש גירסת הנאשם, לפיה מדובר בטעות ותו לא.
בע"פ 54/81 רוזן נ. מדינת ישראל פ"ד ל"ה (2) ע' 821, אומר הנשיא שמגר
בע' 829:

"כפי שצויין בין היתר על ידי חברתי הנכבדה השופטת בן פורת, (ע"פ
505/80) הרי המועד הקובע בקשר לעבירה שלפנינו הוא מועד מסירת התצהיר
לפני האדם המוסמך לכך. אולם לאירועים, ובכלל זה התנהגותו של המצהיר
במועדים מאוחרים יותר יכולה להיות השלכה לצורך קביעת ממצא בדבר הכרתו
וכוונתו במועד מוקדם יותר... אין חובה שהתנהגות ממנה נלמדת הכוונה
תהיה בהכרח התנהגות בו זמנית במועד הקובע לצורך היווצרות הכוונה".

במילים אחרות, השאלה אינה האם יכול עד או מצהיר להתחרט, ולחזור בו,
שאלה שיש עליה מחלוקת פוסקים, כי אם - האם ניתן ללמוד מהתנהגות מאוחרת

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

של הנאשם על כוונתו בעת עשיית התצהיר. על שאלה זאת עונה הנשיא שמגר בחיוב.

עצם העובדה שהנאשם התקשר מיוזמתו לתנ"צ גרוסמן, כאשר החוקרים לא ידעו כלל על השגיאה שנפלה בתאריך מינוי הוועדה, ותיקן את תאריך המינוי, מחזקת את המסקנה כי מלכתחילה לא היתה לנאשם כוונה פלילית להטעות את ביהמ"ש או להוליכו שולל. אחרית התנהגותו מלמדת על ראשית כוונתו. נחזור קמעה אל זכרון הדברים שעמד ביסוד העתירה לבג"צ ובעקבותיה לחקירת המשטרה.

לפי זכה"ד העריך בראון כי הנאשם אמר לו את אשר אמר - בענין עזרתו למשטרה - מפני שדרעי מינה אותו ליו"ר הוועדה.

בראון נחקר במשטרה בחודש מאי 1991.

גם עפ"י התרחיש הקודר ביותר, בחודש מאי 1991 הנאשם לא יכול היה לומר את המיוחס לו ע"י בראון מפני ש"דרעי מינה את נאמן ליו"ר הוועדה...". (סיפא ת/43). וזאת מאחר שכאמור הנאשם מונה ליו"ר הוועדה רק ביום 22/7/91.

מדוע צריך הנאשם להיזקק להעיד שקר בתצהיר ולכזב בחקירתו במשטרה, כשהאמת האוביקטיבית מפריכה הרשום בזכ"הד?!

ועוד, חשוב לזכור את היום הנדון.

יום מינויו של אדם לשר בישראל אינו יום רגיל. לא יהיה זה מוגזם לומר שיום זה הינו יום גורלי עבורו.

הנאשם גלגל בשעותיו הגדולות בענייני המדינה. כמעט ללא שינה עשה בעין סערת הרכבת הממשלה.

המיועד לראשות הממשלה נמלך בו, והוא פישר, גישר העמיק עצה, כדי להביא להרכבת הממשלה במועד.

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96

15.5.97

התייחסתי למיסמך גלבוע שלא היה ידוע לי בזמן שיחתי עם עו"ד דן אבי יצחק. לא ידעתי כי בראון אמר את הדברים האלה למשטרה ועד לפרסומים בכלי התקשורת לא ידעתי כלל שבראון נתן מידע שכזה למשטרה. האמור בפיסקה זו ממתייחס לידיעתי על מסמך גלבוע. אינני רואה כל סתירה בין הדברים שאמרתי בהודעתי מיום 23.7.96 - שהתייחסה למה שאמר לי עו"ד דן אבי יצחק - לבין האמור בתצהירי בפיסקה האחרונה לסעיף ג. שהתייחסה במפורש למסמך גלבוע ולציטוט מתוך המסמך: "מה פתאום עזרתם למשטרה". אשר לאמור ברישא של פסקה ד. בעמ' 3 לתצהיר אני מסביר כי הדברים ממתייחסים לעובדה שזכרון הדברים של גלבוע הוצא מן הגניזה, ועובדה זו וטענה שכזו נגדי לא הושמעה לפני כן, עד לערב מינויי לשר המשפטים. לא זכור לי כי עו"ד דן אבי יצחק הזכיר את השם גלבוע בשיחה ביום 29.2.96. לא ידעתי דבר קיומו של מזכרו של סנ"ץ גלבוע, וזאת למיטב זכרוני, עד ל 18.6.96.. (גליון 2 שורות 19-5).

דברים דומים מסר בחקירתו בבית משפט. לגישתו, עו"ד סול מילא הנחייתו עד תום משהגיש בתצהיר שניים אלה: א. הכחשה נמרצת כי אמר לבראון את הדברים המתוארים בזכ"הד. ב. המשטרה שמרה באמתחתה את זכ"הד מספטמבר 1992, ולאחר 4 שנים שלפה אותו. (עמ' 126 לפרוטוקול).
ביאוריו ופירושו של הנאשם לנגד עינינו.
למקרא הדברים, אין תימה להתרסת התובעת המלומדת כלפיו:
"...אתה רוצה לחזור בך בדברים שנאמרו בתצהיר שלך..." (עמ' 166 לפרוטוקול).

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96 . 15.5.97

האמור בתצהיר מוביל את הקורא הסביר להבין שהנאשם לא ידע על טענות בראון כלפיו עד פרסומם בכלי התקשורת.
הנאשם, כשלעצמו, מסכים כי צריך היה לנסח הדברים בצורה שונה.
לדידו, אחרי המילים "לא ידעתי על טענה מעין זו", היה מקום לרשום אחרת, ואולי להוסיף את המשפט "של המשטרה כלפי" (עמ' 167 לפרוטוקול).
לא מדובר בעניין של מה בכך.
עסקינן בתצהיר לבית המשפט הגבוה לצדק.
תצהיר המוגש על-ידי שר המשפטים.
כל תו, מילה ומשפט צריכים להשקל ולהבחן במאזני זעיר אנפין.
עם זאת, לא ניתן לשלול את האפשרות שמדובר בניסוח פגום, בלתי ראוי, אבל לא הצהרת שקר. יש להבחין בין אי דיוק שניתן ליחסו לרשלנות, לבין טעות מכוונת שמחשבה פלילית בצידה.
יתר על כן, עו"ד אהוד סול ניסח את תצהיר התשובה.
עו"ד סול מתאר הדברים כדלהלן:

"...שאני שוחחתי איתו לראשונה למעשה הוא איבד את קולו הוא לחש בשיחת הטלפון וסיפר לי שלא ישן מספר לילות קודם לכן, הוא השאיר לי הנחיה לטפל בענייני. כשהגיע אלינו העתירה, כשאני אומר לידינו כוונתי אלי ולעו"ד אוסנת לייב, מבלי שלמעשה התבקשנו, ביקש ממני והקראתי לפרופסור נאמן בעיקר את הקטע בעתירה שמתיחס לנושא של מרטינ בראון. שאר הדברים היו מוכרים לו מעתירות קודמות של יואב יצחק, היו שני מקרים נושאים חדשים נוספים, ואז ביקש ממני פרופסור נאמן, ממני ומאוסנת לייב להשיג את אותו זכ"ד מניצב משנה גלבווע. שאלתי את פרופסור נאמן אם הוא מכיר את המסמך הזה ואמר לי שהוא לא מכיר אותו.

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

שאלתי אותו בעקבות מה שקראתי בעתירה האם אי פעם קודם לכן במשך 4 שנים שקדמו קודם לכן, פנתה אליו המשטרה או הפרקליטות ושאלו אותו את פשר האמור במסמך, והוא הכחיש את זה, והוא אמר לי שלא היו דברים מעולם ושנינו היינו מזועזעים מאוד שדווקא בערב המינוי צץ הנושא הזה, ובמשך 4 שנים יש מסמך כזה אצל המשטרה... " (עמ' 201 לפרוטוקול).

ובהמשך:

"... זה ניסוח שלי. הוא מבוסס על התחושה המשותפת לי ולפרופסור נאמן שהפרקליטות מצאה לנכון לשלוח את זכ"ד גלבוץ ביום המינוי, מבלי שטרחה 4 שנים קודם לכן לבדוק את הדברים. הכוונה על הטענה שהפרקליטות אימצה את טענת מרטין בראון שהדיחו אותו והדברים משתקפים בברור אם הם לא ברורים מהפיסקה הזאת, מהפיסקה בסעיף ד' בעמ' 8 בתצהיר..."

(עמ' 205 לפרוטוקול)

למותר לציין, כי בעובדה שעו"ד סול רשם וניסח את התצהיר, אין כדי להפחית מאחריותו של הנאשם. גם הנאשם עצמו איננו מנסה לטעון, כי האחריות לאמור בתצהיר אינה מוטלת עליו.

ברם, משלא נטענה כל טענה או ראשית טענה כנגד עו"ד סול למודעותו, ובוודאי שלא לשותפותו לכאורה לביצוע העבירה המיוחסת לנאשם, קשה לטעון לכוונה פלילית של הנאשם, כוונה שיצאה אל הפועל באמצעות עו"ד סול. עו"ד סול אינו בבחינת מדפסת מחשב, לא לבלר וגם לא פרקליט חסר

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

נסיון. היאך הצליח הנאשם לפעול באמצעות עו"ד סול, כשזה נקי, אליבא דכולי עלמא.

עו"ד סול ניסח תצהיר תשובה, כשהוא מציג את שראה לנכון כחשוב וראוי למסור בתצהיר תשובה לבית המשפט הגבוה לצדק, באופן שתיאר בעדותו בביהמ"ש.

באין כל טענה מצד התביעה כנגד המנסח, עו"ד סול, משליך הדבר גם על כוונתו ומתשבתו של הנאשם, בעריכת התצהיר.

זאת ועוד, הנאשם התגונן בתצהיר התשובה מפני חשד לפיו הדיח עד במשפט מסוקר ובעל משמעויות ציבוריות רבות היקף.

בתצהיר התשובה הכחיש, מכל וכל, שהדיח את אותו עד ואמר לו את הדברים שנרשמו בזכרון הדברים ע"י סנ"צ גלבווע.

הכחשתו ברורה ובולטת. גם אם נרצה להחמיר, הרי עדיין המשפט שנכתב בסוגריים "מעולם לא ידעתי על טענה מעין זו עד לפרסומים בכלי התקשורת", הינו צדדי למובא באותו פרק בתצהיר הנוגע לדיוננו.

כשלתון זה חוברים עדויות עו"ד אוסנת ליב ועו"ד סול, על הנסיבות המיוחדות בהן הכינו וערכו את תצהיר התשובה, הרי לא רחוקה הדרך למסקנתנו דלעיל. כפי שצויין לעיל, על התביעה להוכיח "שקר מחושב", היינו לא דבר שנאמר בהיסח הדעת, או מתוך טעות או אי ירידה לעומקם של דברים (ע"פ 377/82 אשכנזי הנ"ל). שקר כזה לא הוכח.

ועוד, יש להדגיש ולומר: הנאשם לא הואשם בכתב האישום בהדחת בראון, וממילא לא הוכח כי הנאשם הדיח או ניסה להדיח את האחרון.

"הדחת בראון" הינה בפנינו לא יותר מחשד הבנוי על תלי תלים של השערות שנתפוגגו עוד במהלך הקירת המשטרה. אליבא דגירסת ההגנה, הוכח פוזיטיבית כי בראון לא הודח.

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

בפרט האישום הראשון מואשם הנאשם בעקיפין, כי נמנע מלפרט בתצהיר את מלוא קשריו עם ח"כ דרעי ועו"ד אבי יצחק.

בהמשך הדיון נדון בהרחבה בסוגיות אלה.

בשלב זה רק נאמר, כי קיימים אין ספור עניינים מגוונים שהתביעה היתה מציינת בתצהיר התשובה, והמשיב היה נמנע מלציין, והתצהיר היה עדיין כולו מתוס. במילים אחרות, אי פירוט איננו תצהיר שקר ולא שבועת שקר, כל עוד אין המדובר בהעלמת פרטים מהותיים.

בע"פ 377/82 הנ"ל בע' 378 אומר ביהמ"ש:

"כפי שכבר קבע בית משפט זה, בדונו בסעיף 117(1) לפקודת החוק הפלילי, דבר מהותי (מטריאלי) הינו כל דבר העלול להשפיע על תוכנו של פסק הדין" ובהמשך: "השאלה אם דברי העדות הכוזבת הם בדבר מהותי, במשפט שבו נאמרו, היא שאלה משפטית אובייקטיבית טהורה".

דעתנו היא, כי המדובר בעניין צדדי, אולי בניסוח לא מוצלח, אך מכאן ועד האשמה בעדות שקר או בשבועת שקר הדרך רחוקה.

הפרט המהותי שהצהיר עליו הנאשם בתצהיר התשובה לבג"צ - לפיו לא הדיח ולא הטריד את העד בראון, לא נמצאו ראיות לסותרו גם לאחר שנסתיימה החקירה המשטרית. ועובדה היא כי בענייננו של פרט מהותי זה - הדחת העד בראון ו/או הטרתו לא נמצאו ראיות לסתור הצהרתו של הנאשם, ואין בה

רבב.

ב"כ התביעה הפנתה בסיכומיה בע"פ לפרשת דבורה תומר (ת.פ. 2901/95), בה אמר דיבר ביהמ"ש על החובה לומר את "כל האמת". אין חולק על דברים אלה. דא עקא כי במקרה דבורה תומר, היו העובדות הפוכות למקרה שלפנינו. שם הופנתה תשומת לב הנאשמת פעמים רבות לכך שעליה להעביר חומר וקירה לרשות לניירות ערך, והיא המשיכה להסתיר את עיקר החומר שהיה בידה. גם

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

לאחר שהיועץ המשפט של הבנק שבו עבדה, הורה לה למסור את כל החומר, לא פעלה על פי עצתו. במקרה שלפנינו, מדובר בנאשם שמנהגו הינו ההיפך הגמור. הנאשם מיזמתו פונה לחוקרים מפעם לפעם ומזין אותם בחומר נוסף שהוא מגלה, והרי מדובר על חקירה המתייחסת לעניין שאירע 5 שנים קודם לכן, ואין לצפות מן הנאשם שידע מייד את כל הפרטים. עולה מן המקובץ כי לא הוכחו היסודות הנדרשים לצורך הוכחת המחשבה הפלילית בכל האמור באישום הראשון.

פרט אישום שני

עתה נעבור לדיון בכל אחת מהפרשיות המיוחסות לנאשם בפרט אישום שני. להבדיל מן הפרט הראשון העוסק בתצהיר התשובה של הנאשם לבג"צ, עוסק פרט זה בהודעה הראשונה שמסר הנאשם לחוקריו (ת/1). סעיף 244 לחוק העונשין קובע: "העושה דבר בכוונה למנוע או להכשיל הליך שיפוטי, או להביא לידי עיוות דין, בין בסיכול הזמנתו של עד, בין בהעלמת ראיות ובין בדרך אחרת, דינו מאסר חמש שנים". על היסוד הנפשי בעבירה זאת, אומר השופט קדמי בספרו הנ"ל בע' 874: "הנקיטה בלשון 'בכוונה למנוע' מבטאת דרישה של כוונה מיוחדת על שני מרכיביה: חזות מראש של התוצאה האסורה וחפץ להשיגה". אין חולקים כי העבירה איננה עבירה תוצאתית, היינו אין התניה כי אכן תושג התוצאה בפועל של שיבוש ההליכים (ראה שם בהמשך. והפסיקה המצוטטת). במילים אחרות, אין די בהוכחה כי הנאשם אמר דברים בלתי מדויקים או בלתי נכונים באימרתו ת/1. על התביעה להוכיח כוונה להכשיל הליך שיפוטי או להביא לידי עיוות דין.

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

היכרות הנאשם את דרעי

בחקירתו הראשונה במשטרה מסר הנאשם כדלהלן:

"...הכרתי את אריה דרעי לראשונה כשר הפנים כשבוע
שבועיים לפני מינוי הועדה לבדיקת יישום מסקנות מבקר
המדינה לגבי התמיכות של משרד הפנים. דרעי הזמין אותי
אליו לשיחה ושאל אם אהיה מוכן לקבל על עצמי להיות יו"ר
הועדה לא הכרתי את אריה דרעי לפני כן..."

(ת/1 גליון 3 שורות 11-14).

בעדותו בביהמ"ש ציין הנאשם, כי ביום 7.7.91 נפגש לראשונה עם דרעי, אבל
שוחח עמו בטלפון עוד ביום 5.3.91.
הנאשם סיפר על אותה שיחת טלפון, במהלכה ביקשו שר הפנים דאז לכתוב
חו"ד שתעמוד מול טיוטת דוח מבקר המדינה בנושא מימון הרשויות
המקומיות על ידי משרד הפנים. הוא סירב.
להערכתו, ידידו, מימם ימימה, הרב לאו המליץ בפני דרעי להתקשר עמו.
בכל מקרה, בעקבות אותה שיחת טלפון לא שוחחו עוד, וממילא לא נפגשו עד
יום 7.7.91 (עמ' 117 לפרוטוקול).

"...גם אם הייתי מודע לתאריך שיחת הטלפון לא הייתי רואה
בזה היכרות עם אדם. יכול להיות שאם הייתי חושב שפעם
יאשימו אותי בפלילים הייתי אומר שהוא צלצל אלי ב 5.3
אבל לא ראיתי בזה היכרות. אני מבין היכרות של אדם בכך
שאני נפגש איתו פנים אל פנים. גם אם הייתי רואה אותו
פעם אחת לא הייתי רואה בזה היכרות..."

(עמ' 130 לפרוטוקול).

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

התובעת המלומדת התריסה בפני הנאשם, כי ביכר לשכוח את שיחתו עם ח"כ דרעי מיום 5.3.91 הואיל ושם שוחחו בנושא משפטו של ח"כ דרעי, ולא כטענתו.

הנאשם דחה את הצעת התובעת מכל וכל. עמדתו כי מדובר בשיחה בשנתקימה 5 שנים קודם לכן, שיחה קצרה, ולכן לא היתה עמו. (עמ' 187-189 לפרוטוקול).

עדותו של ח"כ דרעי במשטרה הוגשה על ידי הצדדים בהסכמה (ת/8).

המוטיב החוזר בעדות הוא "איני זוכר", למשל:

"...לאחר מחשבה אני מעדיף שלא להסתמך על זכרוני בענין

זה, זכרוני שכמעט ואינו קיים לגבי התאריכים". (גליון 8

שורות 6-7).

עם זאת, העד אינו מוציא מכלל אפשרות שהוזמן והשתתף בחתונת בתו של הנאשם, שהתקיימה ב"היכל שלמה" בינואר 1991.

בנושא עניינינו, מסר ח"כ דרעי כדלהלן:

"...בכמה שאפשר להסתמך על הזכרון, אפשר לומר בוודאות

שבסמוך ממש להקמת הועדה הכרתי את פרופ' נאמן. אני מדבר

במונחים של ימים אחדים - לא הרבה יותר משבוע.

זכור לי שהועדה מונתה זמן קצר לאחר פרסום הדוח וזאת

משום שרציתי לפעול מהר ולהפגין אמינות, אני נזכר כעת,

שאולי אפילו בלילה של פרסום הדוח או למחרת, כבר

התקיימה הפגישה עם פרופ' נאמן בבית הרב לאו..". (ת/8

גליון 1 שורות 22-25).

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96

15.5.97

צריך לזכור, עדותו של ח"כ דרעי הוגשה לביהמ"ש בהסכמה.
משמע, אין מחלוקת בין הצדדים באשר לעובדות הרשומות בעדות.
רוצה לומר, הנאשם וח"כ דרעי נפגשו, לראשונה, ימים ספורים קודם להקמת
הועדה, היינו כחדשיים לאחר הפגישה עם בראון שבה יוחסה לו הדחתו, ואין
מחלוקת כי ח"כ דרעי לא נכח בהתנות בתו של הנאשם.
התובעת המלומדת מציעה מערכת מסועפת של קשרים ושיחות בין ח"כ דרעי, הרב
לאו והנאשם בנושא משפטו של דרעי.
לדבריה, שיחות הטלפון ועדותו של הרב לאו מכוונים ומצביעים על נושא
שיחתם של דרעי עם הנאשם (הרב לאו לא נכח בפגישה).
משלא הובאו ראיות בנושא ולא הוכחו הדברים, אין בפנינו אלא השערות
בלבד.

מן הראוי לציין, הנאשם נחקר במשטרה בחשד להדחת בראון.
מסכת קשריו עם דרעי לא נחקרה ע"י חוקרי המשטרה, אלא בהקשר למינויו
כיו"ר הועדה.

משהוכח כי הנאשם לא נפגש עם ח"כ דרעי לפני פגישתו עם בראון, בתחילת
מאי 1991, נותרה טענה אחת בידי התביעה לעניין הכחשת ההיכרות, והיא
שירת הטלפון שבין השניים במרץ 1991.

קפדנות, דווקנות ודקדקנות עם זכרוננו של אדם, גם אם הוא שר בישראל,
בענין שירת טלפון שנתקימה חמש שנים קודם לכן, נראית מוגזמת, ובלתי
סבירה. קשה לדרוש מאדם לזכור שיחה טלפון עם אחר, שנים רבות אח"כ,
ולנסות להקיש כוונה פלילית מן העובדה שלא זכר. (ראה בעניין זה הערת
ביהמ"ש בבג"צ 3846/91 הנ"ל מעוז נ. הנגבי שם מעיר ביהמ"ש כי חלוף זמן
של 6 שנים מקשה על הוכחת הכוונה הפלילית- ע' 434).

עו"ד אהוד סול תיאר בביהמ"ש מהלך הכנת תצהיר התשובה.

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96

15.5.97

לדבריו, התצהיר "כלל לא מתייחס לנושא תחילת קשריו עם דרעי. לא נזכר פה לא תחילת הקשרים לא אמצע הקשרים". (עמ' 206 לפרוטוקול).
כל שהיה במוקד תשומת ליבם הוא נושא ההדווח.
אומר בעניין זה השופט קדמי בספרו הנ"ל בע' 848:
"לא כל דבר היוצא מפי עד במהלך מסירת העדות יכול לשמש בסיס להעמדה לדין בעבירה של עדות שקר, אלא רק אותם דברים שהם מהותיים לגבי שאלה הטעונה הכרעה במסגרת אותו דיון" (ראה בענין זה גם ע"פ 318/78 שמעון לוי פ"ד ל"ג (1) 385 המצוטט שם).
העולה מן המקובץ הוא כי כל מה שהוכח הינו אי הזכרת שיחת טלפון ממרץ 1991, שאין בה לכשעצמה כדי להצביע על היכרות של הנאשם עם ח"כ דרעי, ובוודאי שאין בה כדי להצביע על כוונת שיבוש או נסיון שיבוש הליכי משפט.

היכרות עם עו"ד דן אבי יצחק

בעדותו במסמטה (ת/1) ציין הנאשם כי הכרותו עם עו"ד אבי יצחק, סבה, אך ורק, סביב הציר המקצועי.
ולענייננו:

"...מר דן אבי יצחק לא ביקש עמי כל פגישה בנושא בראון.

שאלה: האם בראון סיפר לך מה הקשר שלו לפרשת דרעי?

תשובה: לא..." (גליון 4 שורות 4-6).

בעדותו השניה במסמטה (ת/2) מפרט הנאשם את נושא שיחתו עם עו"ד אבי יצחק ביום 29.2.96:

"...הוא התקשר טלפונית למשרדי ואמר לי שבראון טוען שהוא

היה אצלי כשהוא נתן עדות במסמטה שהוא מבקש לדעת באלו

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

תאריכים היה אצלי בראון. הוא אמר לי גם שבראון אמר
שאני יעצתי לו שלא להעיד או משהו כזה. דן אבי יצחק שאל
אותי אם זה נכון שאמרתי כך לבראון. אמרתי לו
שזה לא נכון אם אינני טועה גם אמרתי לו שהצעתי לבראון
לכתוב מכתב, בישיבה שהוא היה אצלי... (גליון 4 שורות
16-20).

בבית המשפט הליון הנאשם, כי לא נשאל בחקירותיו במשטרה, ולו בשמץ, על
עדויותיו. "פעם ראשונה שמעתי על זה בכתב האישום" (עמ' 131
לפרוטוקול).

לגופו של ענין מסביר הנאשם, כי בחקירתו הראשונה נשאל אם עו"ד אבי יצחק
נפגש או ביקש פגישה, ועל כך השיב בשלילה.

מספר ימים אח"כ נזכר באותה שיחת טלפון. על-כן, התקשר לחוקריו וסיפר על
מהלך שיחתו עם עו"ד אבי יצחק (עמ' 132 לפרוטוקול).

בחקירתו הנגדית השיב הנאשם, לשאלותיה הנוקבות של התובעת המלומדת, עו"ד
רות דוד, וציין כי העביר לעו"ד אבי יצחק, דרך המזכירה בעת שהיה אצל
עו"ד ארליך ממשרדו, צילום מספר עמודים מתוך יומנו.

הפרקליטה לא הרפתה, הוסיפה ושאלה למקור הסתירה.

הנאשם נימק, כי בחקירתו הראשונה במשטרה נשאל בנושא בשעה שהיה אחוז
התרגשות וכעס על שהוטח בו, כי ראה את המכתב (ראה פירוט דיון בנקודה זו
בהמשך), ואז נשאל אם עו"ד אבי יצחק ביקש פגישה עמו ותשובתו היתה "לא"
ובזה הגיעו לסיום החקירה באותו יום (עמ' 170 לפרוטוקול).

מספר ימים אח"כ, ביום 4 יולי 1996, התקשר הנאשם לתנ"צ גרוסמן ומסר על
שיחתו עם עו"ד אבי יצחק ועל שהעביר נתונים ותאריכים לבקשת פרקליטו של
ח"כ דרעי.

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

תנ"צ גרוסמן העלה הדברים עלי כתב ת/82.
דבריו של הנאשם בנושא זה תמוהים.
הנאשם שוחח עם עו"ד דן אבי יצחק בנושא חשוב ביותר לגביו.
הכיצד לא מצא לספר על השיחה, משנשאל באותו נושא!?
היאך לא יספ דבר והשיב רק על התנצחותיו שלו ושל משרדו מול הפרקליט?!
האם פרטים אלה חשובים היו וקשורים למוקד החקירה יותר מהפרטים והנתונים שהוחלפו בינו לבין עו"ד אבי יצחק בשיחתם הטלפונית!?
ביתר הדגשה, הנאשם סיפר כי השיחות שניהל באמצעות הטלפון, הינן ככלל שיחות קצרות. ברם, עם עו"ד אבי יצחק שוחח ביום 29.2.96, שיחה ארוכה וממושכת!!
ועוד, בהמשך לאותה שיחה העביר לעו"ד אבי יצחק צילומים מיומניו, צילומים דומים לאלה שהחזיק באמתחתו ביום 27.6.96, מועד גביית עדותו (ת/1) (ראה עמ' 182 לפרוטוקול).
גירסתו בנושא זה הינה מעוררת קושי.
עם זאת, ימים ספורים אח"כ פנה לחוקריו וסיפר להם על מלוא שיחותיו.
מה משמעות יש ליתן להתנהגות נאשם, שבמהלך החקירה ובמסגרתה הוסיף פרטים חדשים, ומציג ראיות נוספות, מיוזמתו.
סוגיה זו מלווה אותנו לאורך המשפט כולו.
האם באינפורמציה שמספק הנאשם מיוזמתו ובתיקונים שמתקן הנאשם בחקירתו מיוזמתו יש כדי לסבכו בעבירה לפי סעיף 244 לחוק, או שמא מלמדת התנהגות זו על העדר כוונה פלילית.
קודם שאנו באים להכריע בשאלה, חשוב שנשווה לנגד עינינו מושכל יסוד.
הכוונה הצריכה לסעיף 244 לחוק הינה, כפי שצוין לעיל, כוונה מיוחדת להביא לידי הכשלת הליך שיפוטי או עיוות דין.

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

התובעת המלומדת גורסת שכוונתו המיוחדת של הנאשם נלוותה בו זמנית למעשה הפליילי. דהיינו, משמסר הנאשם פירוט חלקי והעלים פרטים, הצביע בהתנהגותו על מחשבתו הרעה, ובכך עבר את העבירה המיוחסת לו לפי ס' 244 לחוק.

האם אכן כך?

השופט ח' כהן בע"פ 335/75 סוהיל סביר נ' מדינת ישראל, פד"י ל (2) עמ' 57 קובע :

"...תמיד יש ליתן לשקרן LOCUS POENITENTIAE, הזדמנות נאותה לחזור בו ולתקן את אשר עיוות, ואם הוא מתקן את הודעתו הראשונה במשטרה וחוזר בו ממנה ונותן הודעה אחרת העולה בקנה אחד עם עדותו בבית-המשפט, פשיטא שאין להאשימו עוד במתן ההודעה הסותרת הראשונה".

השופט י. מלץ בע.פ. 2555/91, ענת דרחני נ' מ"י, פד"י מ"ה, 5, 723 בעמ' 726 מביא את דברי הנשיא שמגר ואומר:

"...כב' הנשיא של ביהמ"ש זה הסתייג בעבר מדברים אלו של השופט ח. כהן, באומרו: "כשלעצמי, ספקות בלבי, אם החזרה מעדות צריכה לגרור אחריה, בכל עת ובכל הנסיבות, גם מחילה וסליחה כה החלטיות כפי שהדבר משתמע לכאורה מע.פ. 335/75, הנ"ל ואם אין להשאיר את הענין לבחינה על פי הנסיבות המיוחדות של כל מקרה; חוששני שמא תיהפך כל עדות מכח ההשפעות הרעות הקיימות אצלנו לרוב, לדבר-אין-ערך-בו אשר ניתן לשנותו במחי-יד, ונמצאנו

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96. 15.5.97

מרוקנים את ס' 240 הנ"ל מתוכנו ומיעודו (ע"פ 441/78
דניאל בן ציון גושיציני נ' מ"י פד"י ל"ב (8) 704, בעמ'
711).

(בנוסף מפנה זה לביקורתו של מ"מ הנשיא י. כהן (כתוארו דאז) בע"פ.
813/80 בעמ' 202).

השופט י. מלך ממשיך ואומר כי:

"...גישתו של הנשיא אומצה בפסק-דין נוסף, הקרוב
לענייננו. שם דובר

בעדה, שמטרה גירסה במשטרה ואחר כך חזרה בה ממנה בעדותה
בבית המשפט.

היא הועמדה לדין על כך והתגוננה בכך שהיא חזרה בה
מהודעתה הראשונה עוד לפני העדות, כאשר מטרה גירסה נוספת
בפני קצין משטרה. בערעור שנדון לפני בית המשפט המחוזי
זוכתה מביצוע העבירה בנסיבות אותו המקרה מחמת הספק.
חברי הנכבד, השופט ש' לוי, התייחס לענין זה ואמר:

"לא שוכנענו, שלעולם אין אדם יכול לנקות את עצמו מן
העבירה של מתן עדויות סותרות על ידי חזרה מהודעה קודמת
שמסר במשטרה. גם אנו סבורים כמו השופטים שקדמו לנו
בע"פ 441/78 ובע"פ 813/80, שההכרעה בשאלה כאמור תלויה
בנסיבות של כל מקרה ומקרה. הקביעה האמורה נראית ישימה
באותם מקרים, שבהם ברור הדבר, שפלונכי, הנאשם, חזר בו
מהודעתו מטעמים שבחרטה כנה" (ע"פ 905/81 בעמ' 203).

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

צא ולמד, ההלכה הפסוקה אומרת, כי יכול אדם לנקות עצמו או בלשון רכה, לגלות זוך לבבו ומצפוננו ע"י חזרתו מהודעתו. ברם, כל מקרה ומקרה יחרץ על פי נסיבותיו.

במקרה שלפנינו אין המדובר בנאשם ששיקר, התחרט וחזר בו, כאשר, כפי שראינו דעות השופטים חלוקות בעניין זה, אלא בנאשם שלפני שהועמד על טעותו או על מה שהחסיר, פונה מיוזמתו לחוקרים ומוסר מידע אמת. בעניין זה אין לנו אלא לחזור על דברי הנשיא שמגר בע"פ 54/81 (פרשת רוזן הנ"ל). כפי שנאמר שם: התנהגות מאוחרת של נאשם, יכולה ללמד על כוונתו בזמן מסירת המידע הלא אמיתי או הלא מדויק. במילים אחרות, אין המדובר בנאשם שאמר שקר מתוך כוונה לשבש הליכי משפט, והתחרט, אלא על נאשם, שכלל לא ידע שאמר דבר שאיננו אמת, ומכל מקום לא הוכח שידע, שהרי לא הועמד על כך על ידי החוקרים, שאף הם לא ידעו דבר על אותו מידע שעתה הוא מעביר להם.

כפי שמציין הנשיא שמגר, ניתן ללמוד על כוונתו בעת מסירת ההודעה, מהתנהגותו בהמשך, וכך אף אנו נוהגים.

לדעתנו, יהיה זה מרחיק לכת, בלתי צודק ובלתי ראוי לקבל עמדת התביעה. במהלך התקירה צייר הנאשם תמונה. נכון, התמונה לא צויירה בהינף קולמוס אחד, אבל שורטטה ונצבעה כולה בשלמותה על ידו.

משהשלים הנאשם פרטים ונתונים - גם אם במועד מאוחר יותר - לא ניתן לגרוס, כי היתה לו כוונה מיוחדת להביא להכשלת הליך משפטי.

יתרה מזאת, לא יהא זה נכון לחתות מדיניות שיפוטית לפיה נאשם תחפץ להשלים פרטים ייטול על עצמו סיכון, כי יואשם בעבירה לפי סעיף 244 לחוק!

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

האם אין זה חשוב ליתן לחשוד או לעד הזדמנות לתקן דבריו? (ס' 28 לחוק, שבא כתיקון לחוק העונשין, מדגיש מגמה זו של מתן אפשרות אף לחרטה). הנכון יהיה לדרוש מאדם בר לבב ונקי כפיים להרחיק ולהתחבט בשאלה אם לחזור ולשוב לחוקריו, ולספר להם את שהעלה מזכרונו ונתרענן בראשו?! התשובה ברורה מאליה.

יחד עם זאת, אל לנו לקבוע מסמרות בדבר. כל מקרה ומקרה יוכרע במקומו לגופו.

שאלת אחריותו של נאשם, שגילה טפח וכיסה טפחיים בחקירותיו תוכרע בכל מקרה לנסיבותיו הספציפיות.

השיקולים שצריכים להכרעה (ולא מדובר ברשימת שיקולים סגורה) הינם:

- א. מהות החקירה הקונקרטית.
- ב. הזמן שחלף עד התיקון.
- ג. מודעות החוקרים לפרטים שנוספו על ידי הנחקר, מצבה האובייקטיבי של החקירה.
- ד. הגורמים שהניעו את הנחקר להוסיף נתונים (רצונו החופשי, יוזמתו).
- ה. האם הועמד הנחקר על אי דיוקיו בטרם תיקן הודעתו.
- ו. הזמן שחלף ממועד האירוע שעליו העיד ועד העדות.

במקרה שלפנינו, ימים ספורים לאחר חקירתו במשטרה פנה הנאשם ביוזמתו לחוקריו, ומסר להם על שיחתו עם עו"ד אבי יצחק ביום 29.2.96 (ראה ת/32). בשלב בו פנה הנאשם לחוקריו, לא ידעו האחרונים על שיחה זו, ולא בהכרח היו לומדים עליה בהמשך נוכח עמדתו של עו"ד אבי יצחק, באותם ימים. (ראה ת/9).

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

פנייתו זו לחוקריו ביום 4 יולי 1996 מאירה את כוונתו ומחשבתו ביום
27.6.96, יום מסירת העדות ת/1.

אין איפא מקום, ואף לא ניתן לקבוע, כי ביום 27 יוני 1996 גיבש הנאשם
כוונה פלילית, ביחס להסתרת קשריו עם עו"ד דן אבי יצחק.

פרשת המכתב.

הנאשם תיאר את פגישתו הדרמטית משהו עם בראון ביום 5.5.91.
לדבריו, בראון הופיע במשרדו נרגש ונרעש, כולו רועד, ודיבר על דבר נורא
שקרא לו. הוא עשה "דבר איום ונורא".

על פי מה שהציג בפני הנאשם, העיד שקר במשטרה כנגד זרעי.
הנאשם הציע לבראון לפנות לעו"ד המתמחה בשטח המשפט הפלילי, לחזור
למשטרה או למסור תצהיר בנושא.

בראון סירב, אך הסכים להצעה לפיה ירשום הקורות אותו במשטרה, וישלח
את התרשומת במעטפה כן שתיוותר בידו חותמת דואר ותאריך שליתת המכתב
בצידה.

לגירסת הנאשם, המכתב לא נכתב בנוכחותו ורק לאחר כחצי שנה, באחד
מביקוריו בלונדון, סיפר לו בראון, כי אכן פעל כאמור ושלח את המכתב.
את המכתב ראה לראשונה ביום 27.6.96 משהוצג לו ע"י החוקרים (ת/51).

התביעה סבורה אחרת.

תנ"צ גרוסמן כינה את המכתב "פצצת זמן" (עמ' 17 לפרוטוקול). לדידו
הנאשם שתל "פצצת זמן" האמורה לפרוץ מעטיפותיה בשעה שבראון ייקרא אל
דוכן העדים. החוקר אינו בטוח מה...ואם...הוכנס משהו לתוך המעטפה
שנשלחה ביום 5.5.91, לכתובתו של בראון.

יחד עם החוקרים ניצבת התובעת המלומדת, שתמחה על כלל התנהגותו של הנאשם
בארוע.

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

מדוע הנאשם החריש משמע ששר בישראל מופלל, "כך סתם". מדוע לא נתבקש בראון ליתן תצהיר או לעשות מעשה, חלף שליחת המעטפה. השתוממותה של התובעת הינה במקומה. ברם, קודם לכן נבחון העובדות הצריכות לענין.

הנאשם עמד בחקירה נמרצת ונחושה של הפרקליטה, ובסיום העדות לא ניתן לקבוע כי נפל רבב שיש בו כדי לדחות גירסתו, בנקודה זו. רוצה לומר, התמונה העובדתית היא אחת כפי שצירה הנאשם בפנינו. הנאשם ראה את המכתב לראשונה במהלך חקירתו במשטרה.

זכרון הדברים ת/30 לא יכול להכשילו ואין בו כדי לפגוע עמדתו. מוצג ת/30 הודפס על סמך רישומים שרשם נצ"מ בית נר במהלך השיחה עם הנאשם ביום 27.6.96 (בעיקר בתחילת השיחה).

כתב היד הנ"ל הועלה על הדפוס בחלקו ביום 30.6.96, וחלקו המשלים ביום 10.7.96 (ת/35).

מדוע חילקו החוקרים את זכרון הדברים לשני מסמכים שנרשמו בשתי הזדמנויות שונות - לא נדע.

התמיהה גדלה משהוברר שהרישום המקורי לא נשמר ע"י החוקרים ועקבותיו אבדו.

החוקרים היו מודעים לחובתם, אך מסיבות בלתי נהירות המסמך המקורי לא הונח בפנינו.

אם בכך לא סגי, נחזור לשנות במוצג ת/35 (שהוא כזכור, תדפיסו ה"מאוחר" של ת/30). שם החוקרים עצמם אינם מוכנים לסמוך על נכונות הדברים (בענין נוכחות דרעי במסיבת הנישואין).

על כן ברור שהמשקל הראוי למוצג ת/30 הינו מסויג ואפסי כמעט. זאת אף זאת, התרגשותו והתקצפותו הספונטנית של הנאשם - בשעה שנטען

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96

15.5.97

כלפיו ע"י החוקרים כי המכתב הועבר ממנו לעו"ד אבי יצחק - זכורה היטב לחוקרים.

תגובתו הספונטנית המיידית יש בה כדי לתמוך בטענה לפיה ראה לראשונה את המכתב בחקירתו זו.

ועוד, הנאשם בכעסו ביקש להבדק במכונת אמת (ראה עמ' 130 לפרוטוקול) והוסיף וביקש ליצור קשר טלפוני, בו במקום עם בראון, כך שלחוקרים יתאפשר להקשות על בראון ולשאול אותו בנקודה זו.

החוקרים לא סברו ששם המקום והזמן לאמת גירסת הנאשם, עם בראון, ודחו הצעתו (למותר לציין, שגם מאוחר יותר לא יספו לחקור בנושא).

נוכח האמור ניתן לקבוע שהנאשם דייק בדבריו כשציין בהודעותיו שבראון לא כתב את המכתב בנוכחותו.

בד בבד, לא נעלמה מעינינו הסתירה בין הודעות ת/1 ו-ת/2.

בהודעתו הראשונה במשטרה מציין הנאשם:

"... באותה שיחה לא הזכיר בראון את המכתב מיום 5.5.91

ולא ידעתי שאכן הוא כתב מכתב כזה בעקבות הפגישה איתי

באותו יום, הואיל והמכתב לא נכתב בנוכחותי..." (גליון 3

שורות 8-9).

בהודעתו השניה ת/2 אומר בעניין:

"...מדי פעם כשבראון היה נפגש עמי בלונדון הוא חזר בפני

על הסיפור שעדותו במשטרה היתה מושפעת מכיוון החקירה

וממצב רוחו וכי הוא כתב מכתב בנדון כפי שייעצתי לו

בשעתו" (גליון 4 שורות 1-3).

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96 . 15.5.97

הנאשם בביהמ"ש הסביר, שבהודעתו הראשונה מסר הדברים כתגובה להטחה שהטיחו בו החוקרים, לפיה מסר את המכתב לעו"ד אבי יצחק אז התגעש והתרעש ודיבר בתכוף כמצוטט לעיל.

את העובדות במלואן מסר כמפורט בת/2 לעיל.

בהודעתו מיום 2.8.96 (ת/3) מבקש הנאשם ליישב בין שתי העדויות כשמציין שבת/1 התייחס לפניו ספצפית בסוף שנת 95 כדלהלן:

"...באותה שיחה הוא לא הזכיר את המכתב מיום 5.5.91.

המילים "ולא ידעתי שאכן הוא כתב מכתב כזה" התייחסו

ליום הפגישה 5.5.91, שאז לא ידעתי אם כתב מכתב. מאוחר

יותר סיפר לי מר בראון שאכן כתב את המכתב, כפי שמסרתי

לכם בהודעתי מיום 23.7.96..."

(ת/3 גליון 1 שורות 13-9)

בהקירתו בבית המשפט הדגיש הנאשם, כי בהודעתו הראשונה החוקרים היו מאוד מעוניינים לדעת האם המכתב נכתב בנוכחותו, ובלשונו:

"והייתה לכך חשיבות כי אם המכתב נכתב בנוכחותי אני יכול

להעיד על תוכנו שהחשש שהביע פה גרוסמן שאחרי זה הכניסו

מכתב אחר אינו קיים. על זה עניתי שהמכתב לא נכתב

בנוכחותי..." (עמ' 153 לפרוטוקול).

ההסברים הינם הסברים.

חזרנו לסוגיה עליה עמדנו קודם לכן.

גם כאן, הנאשם במהלך הקירתו מביא בסופו של דבר את הדברים בשלמותם.

החוקרים שואלים והנאשם משיב. בסיום הקירה מוברר שבהתפתחות הקירה

הוסיף פרטים.

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

הנאשם מרצונו ועל-פי יוזמתו, מספר בחקירתו השניה ת/2, דברים עליהם לא דיבר בחקירתו הראשונה.

החוקרים לומדים על אותם פרטים מן הנאשם בלבד.

התרגשותו של הנאשם (שתועדה על ידי החוקרים ב-ת/30 ושהחוקרים אינם חולקים לגביה) יש בה, בהחלט, לתמוך בהסבריו לפירוט החסר ב-ת/1. בענייננו הדברים מקבלים משנה תוקף.

התביעה גורסת, כי הנאשם העלים עובדות בחקירתו הראשונה, הואיל ורצה להרחיק עצמו מכל הסובב והנוגע לדרעי.

האם בפועלו של הנאשם בפרשת המכתב, התנהג הנאשם כמי שמקורב לדרעי? דווקא התמיהות והפליאות שנלוו להתנהגות הנאשם - אליבא דגירסת התביעה - מערערות הנתת יסוד זו.

למה דברינו מכוונים.

אם הנאשם היה מ"חסידי" או מידידי דרעי, כך היה עושה?

הנאשם שומע שאדם "קרוב" אליו הנושא בתפקיד שר בכיר, מופלל לריק, והוא שותק ודומם!?

כך נוהג אדם לחברו?

האם ידיד (שלא לדבר על חבר) לא היה מזעיק שמים וארץ, ולא היה פונה, במישרין או בעקיפין, לשרים, ח"כ, אמצעי תקשורת, או למצער יוצר קשר עם פרקליטו של דרעי (בראון לא היה לקוח במשרדו של הנאשם)?!

באותם ימים מר דרעי היה אחד השרים הנכבדים ובעלי ההשפעה בממשלה.

אם הנאשם היה מקורב לו, לא היה מבקש לסייע לו בצורה פעילה וממשית?!

האם שתיקה זו אינה מעידה כאלף עדים, שהנאשם לא היה ממקורבי דרעי

דווקא?!

האם בזה שאינו מוכן להתייגע ולהתייזע, ומבכר את המצב:

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

"...ש: איך אתה חי עם הידיעה שמתקיים משפט דרעי ובראון יופיע ויספר את גירסתו כפי שמסר במשטרה ולא יספר שהאימרות האלה לא נכונות?
ת: אני לא הייתי צריך לחיות עם זה, זאת לא הבעיה שאני אדרש לה".

(עמ' 152 לפרוטוקול)

אינו מצביע כי דבריו - בענין מערכת יחסיו עם דרעי - נכוחים!
התשובה עולה מעצם הדברים.
התמיהות שהובלטו על ידי התובעת המלומדת מערערות את התיזה הנטענת על ידה.
לאמור, לא ניתן לייחס לנאשם את המחשבה הפלילית הנדרשת ע"י התביעה.

חוות דעת שהוכנה על ידי עו"ד אליוט סאקס.

התביעה גורסת, כי הנאשם העלים ביודעין בחקירתו במשטרה את העובדה שביקש מפרקליט מפרקליטי משרדו, עו"ד סאקס, להכין חוו"ד עבור בראון, וזו הועברה לידי בראון.

בעדותו בבית המשפט העיד הנאשם על רצף האירועים שהביאו לכתובת חוות-הדעת (ת/12) ומסירתה לבראון.

בראון התאכזב מן המסקנה העולה מחווה"ד ששומה עליו להתייצב ולמסור עדות בבית משפט. לשיחה הטלפונית ביניהם האזינו עורכי הדין לינזן ועזר ברגר. בחקירתו הנגדית הקשתה התובעת המלומדת על הנאשם כששאלה מדוע לא הזכיר כלל את חוו"הד בחקירתו במשטרה, ורק דיבר על כך שהפנה את בראון להיוועץ בפרקליט אנגלי.

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

הנאשם השיב, כי לא זכר את חו"ד, ומיד שזו נגלתה לעיניו, באקראי, בתיק לונדון (עמ' 158 לפרוטוקול) הביאה לחוקרים.

התובעת לא הרפתה ודחקה בנאשם, היאך יכול היה מסמך בו הושקעו שעות רבות של עבודה להיעלם מזכרונו, ועוד, כשהוא מתכוונן לקראת חקירותיו ומקדיש להן ולקראתן את כל עיתותיו.

בהודעתו הראשונה במשטרה מספר הנאשם, כי בסוף שנת 1995 חיווה בפני בראון דעתו, שעל בראון להופיע בבית המשפט באנגליה.

ברם, לא מילה וחצי מילה בענין ת/12.

ביום 13.8.96 מופיע הנאשם לחקירתו במשטרה עם ת/12 ובעדותו שם (ת/4) מספר על הנסיבות שהובילו לכתיבת חו"ד.

עיינו עיין היטב בת/12.

חו"ד אינה חד מימדית ובהחלט ניכרים בה דברי פלפול וחידוד. אבל, בסופו של מסמך, יש במוצג ת/12 כדי לסייע לנאשם לדחות את החשד לפיו הדיח את בראון שלא למסור עדות במשטרה.

קשה להעלות על הדעת כי חשוד בהדחת עד יוותר על מוצג שיכול להגן עליו, וגם לתקוע טריז בבסיס החשד.

מכאן שהאפשרות כי המסמך נשמט מזכרונו של הנאשם בחקירתו ביום 27.6.96 סבירה יותר מאשר האפשרות כי רצה להעלים מסמך הפועל לטבות גירסתו.

אשר כך, כבר עתה מוחוור שהמחשבה הפלילית המיוחסת לנאשם ע"י התביעה, לא הוכחה בפנינו.

דעתנו היא כי בנשוא עניינינו הדברים מודגשים הרבה יותר.

הנאשם הביא מיוזמתו, ובוודאי מרצונו החופשי, את המסמך לחוקריו. המסמך לא היה בידיעתם, וספק אם יכלו להגיע אליו.

במהלך חקירתו הנגדית של הנאשם, התיחסה התובעת המלומדת לנושא. כשמשנתה ערוכה לפניו הסבירה מניעיו של הנאשם שמצא להביא את ת/12 בעקבות

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

"חיפוש" שנערך במשרדו. יומיים קודם לכן (ת/38) (ראה עמ' 168 לפרוטוקול), ורק משחש את "קירבת" החוקרים "העושים" במשרדו, "נתרענן זכרונו" ונגלה המסמך!

העובדות שהוכחו שונות. אין חולקים כי לא נערך כל חיפוש במשרדו של הנאשם. ת/38 הינו מוצג המעיד כי הנאשם הוא שהביא למשרדי אח"ק במטה הארצי בירושלים יומנים ומסמכים, מבלי שאלה חופשו או נמצאו על ידי החוקרים.

מהכא להתם, מהתם להכא, הדרא קושיא לדוכתה.

האם נאשם המחדש עובדות ומביא נתונים נוספים בחקירתו המתפתחת, אחראי לביצוע עבירה בשל עדותו בתחילת חקירתו.

אמרנו את שאמרנו ונוסיף, כי בפרשית מסמך ת/12 הדברים ברורים ובולטים. במקרה זה, וודאי הוא שחלה הילכת ע"פ 54/81 (רוזן) הנ"ל על פיה ניתן ללמוד מהתנהגותו המאוחרת על כוונתו בעת שהדברים אירעו.

ולא עוד, אלא עדויותיהם של עורך דין לינזן ועורך דין ענר הוגשו בהסכמה על ידי ב"כ הצדדים.

עו"ד ענר מוסר בהודעתו, בין השאר, כדלהלן:

"...הייתי נוכח בחדרו של יעקב נאמן כאשר יעקב נאמן שוחח

עם מר בראון, באותה שיחה (שהתנהלה מעל הרמקול כך

יכולתי לשמוע את שני הצדדים) שאל בראון, למיטב זכרוני,

את יעקב האם בראון יכול לא להשיב למשטרה ויעקב אמר לו

כי עליו לשתף פעולה עם המשטרה. יעקב בהמשך השיחה, יותר

נכון לאחר שהשיחה הסתיימה, תיאר את בראון כפנטזיונר

והזכיר כי שלח לבראון תמצית בת כעמוד אחד שהכין עו"ד

ממשרדנו שהיה קודם לכן עו"ד באנגליה בשם אליוט סאקס

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו
ת.פ. 7771/96
15.5.97

שעניינה יכולת לחייב את מר בראון, לתת עדות, לפי החוק
האנגלי."

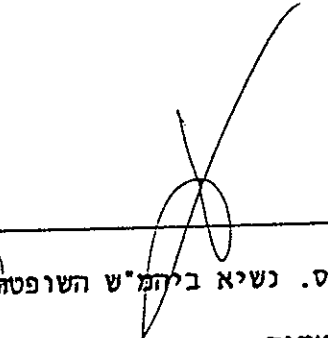
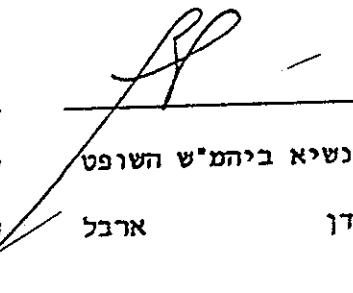
(נ/9 גליון 1 שורות 12-5).

מדובר בעדות מוסכמת על הצדדים.
מעדות עו"ד ענר עולה בעליל, כי הנאשם סבר שחובתו של בראון למסור עדות,
נוכח חו"ד "סאקס". כך הובהר לבראון.
הווי אומר, אין אדם חוטא ולא לו.
לנאשם היו מלוא חפניים מניעים שלא להסתיר את חו"ד ת/12 מפני חוקרי
המשטרה.
נשמטת איפא הקרקע מתחת לנסיון לייחס לנאשם מחשבה פלילית בפרשה זאת,
ובהעדר מחשבה פלילית - אין עבירה פלילית.

סוף דבר

בדקנו בעדויות ובכלל הראיות, שקלנו הטענות, ובאנו לכלל החלטה,
לפיה הנאשם זכאי מכל אשמה.
כך אנו מורים.

ניתן והודע היום, 15.5.97 בנוכחות הצדדים.

		
ה ש ו פ ט	ס. נשיא ביהמ"ש השופטת	נשיא ביהמ"ש השופט
רוזין דוד	בקנשטיין עדנה	ארבל דן